

هنر - علم

الیان استرازبرگ

ترجمه‌ی سپه‌یلا ماهرنیا

نشر چشمه - انتشارات دید

اثر حاضر تحت عنوان هنر - علم توجه خود را به نقاط تلاقی هنر و علم معطوف کرده است. اینکه علم چگونه به معماری، از استون هنج گرفته تا آن بناهای معاصر که بازتاب تحقیق درباره دی. ان. ای هستند شکل داده؛ چگونه اصول ریاضی بر طراحی‌های تزیینی اثرگذار بوده است؛ چگونه مکاشفات شهودی بر تکامل هنر نقاشی تأثیر داشته؛ چگونه کشف قوانین فیزیکی، هنرهای نمایشی را از موسیقی گرفته تا فیلم‌سازی متحول کرده است. این کتاب با متنی روان و تصاویر فراوان، طی بحثی پر دامنه در باب این اصول و بسیاری زمینه‌های دیگر، مقدمه‌ای قابل استفاده برای گفت‌وگویی مداوم فراهم می‌کند.

هم‌چنین در مقدمه کتاب می‌خوانیم که این اثر بخشی از برنامه‌ی فرهنگی فوق‌آموزشی یونسکو است. سبک آن عمداً خودمانی و روایتی است. کتاب تاریخ نیست، اما مجموعه‌ای است از سرگذشت‌ها به هدف جلب توجه خواننده به موضوع بحث.

کتاب به طور عمده به هنرهای بصری پرداخته است. بخش اول را به مختصری از تاریخ معماری اختصاص داده و سایر بخش‌های اصلی در برگیرنده‌ی دکوراسیون، نقاشی و ارتباطات گرافیکی است. با ذکر این نکته که موسیقی و هنرهای نمایشی تنها در ارتباط با هنرهای بصری مطرح شده است، در این اثر به ادبیات پرداخته نمی‌شود، اما با توجه به گستره‌ی کار، بیشتر به فرهنگ غرب نظر بوده است، اگرچه نمونه‌هایی از تمدن‌های دیگر نیز ارائه شده است.

کتاب تحت این مباحث منتشر شده است:

گفت‌وگوی هنر و علم، تاریخ پویا، علم در معماری، تزیینات، راهی به فناوری پیشرفته، نقاشی و آگاهی، زبان گرافیک، فن و هنرهای نمایشی، همزیستی هنر و علم، واژه نامه و فهرست اسامی، کتاب‌شناسی. همان گونه که استرازبرگ اشاره می‌کند این اثر، تاریخی نیست، بررسی منظم آکادمیک هم نمی‌باشد. بحث اصلی کتاب رابطه‌ی متقابل هنرهای دیداری و شنیداری با علم است. معماری، دکوراسیون، نقاشی و گرافیک، هنرهای نمایشی و موسیقی همگی در مقایسه با علم بررسی شده‌اند.

بحث متقابل هنر و علم و به قول استرازبرگ، دیالوگ یا تعامل پویای علم و هنر در این اثر امری ابتکاری است. وی با ارائه شواهدی روشن نشان می‌دهد که چگونه هنرمندان در علم، و دانشمندان در هنر، منشاء تحولاتی تعیین‌کننده بوده‌اند. نوآوری‌های هنرمندان و دانشمندان با بهره‌وری از دستاوردهای فن‌آوری جدید، از دیگر مباحث این کتاب به شمار می‌رود. هم‌چنین ارائه‌ی تصاویر متعدد در کنار متن، و توضیحات دقیق تصاویر، درک متن را برای خواننده آسان کرده است.

مترجم اشاره می‌کند که مؤلف، به ظاهر و به تبع برخی از کتاب‌های تاریخ علم، دستاوردهای علمی و تمدن اسلامی را سهل‌انگارانه به اعراب نسبت داده است، و این خطا را چنان آشکار می‌داند که برای توجه خوانندگان آگاه به همین تذکار اکتفا می‌کند.